

Oslo kommune
Bymiljøetaten

BYMILJØETATEN, PLAN- OG UTREDNINGSDIVISJONEN

MULIGHETSSTUDIE FOR GEITMYRA

OPPFØLGING AV BESTILLING I BREV AV 15.04.2016 FRA BYRÅDSAVDELING FOR MILJØ OG SAMFERDSEL
MULIGHETER FOR UTVIKLING AV GEITMYRA SLIK AT FLERE SKOLER, AKTIVITETSSKOLER, BARNEHAGER OG
PUBLIKUM GENERELT KAN BENYTTET SEG AV OMRADET

Innledning

Formål

Bymiljøetaten har i brev av 15.06.2016 fra Byrådsavdeling for miljø og samferdsel blitt bedt om å utarbeide en mulighetsstudie for Geitmyra skolehage. I brevet spesifiseres at man skal «undersøke muligheter for å gjøre området mer åpent slik at flere skoler, aktivitetsskoler, barnehager og publikum generelt kan benytte seg av området.»

I brevet har Bymiljøetaten blitt bedt spesielt om å involvere de ulike aktørene og interessentene som er tilknyttet Geitmyra. Involvering av interessenter har vært høyt prioritert i arbeidet med studien.

Hovedformålet med involvering har vært å belyse brukerperspektivet tidlig; å forankre den faglige mulighetsstudien i erfaringene og ønskene til de som bruker og investerer tid og engasjement i området. Samtidig har det også vært fokus på å involvere ikke bare de som bruker området i dag, men også potensielle brukere og mer generelle interessenter/fagpersoner. Slik har Bymiljøetaten fått åpnet opp et bredt mulighetsrom å jobbe med og presentere i mulighetsstudien. Involveringen har hovedsakelig skjedd gjennom en interessentworkshop. Som et sentralt vedlegg til mulighetsstudien foreligger derfor et dokumentasjonsnotat fra workshopen.

Mulighetsstudien er utarbeidet i nært samarbeid med Utdanningsetaten. Utdanningsetaten har også vært involvert i planlegging og gjennomføring av en workshop med interessenter.

Mulighetsstudien gir i hovedsak en vurdering av hvilke bygningsmessige og fysiske tiltak som bør gjennomføres innenfor et avgrenset område, og innenfor det forvaltningsansvar som Bymiljøetaten sitter på. Det er ikke gjort vurderinger mellom ulike driftsmodeller for skolehagen i fremtiden. Det er behov for tydelige politiske signaler om fremtidig drift og forvaltning av Geitmyra. Det bør gis signaler om det i fremtiden skal åpnes for at private aktører drifter undervisningstilbud gjennom offentlig finansiering eller om dette på sikt skal bygges opp i kommunal regi. Interessenter er ikke bedt om å komme med synspunkter på dette området.

Innhold

Innledning.....	1
Formål	1
Sakshistorikk og pågående prosjekter	3
Skolehagen som læringsarena	4
Om urbant landbruk i Oslo	5
Medvirkning	6
Om workshop	6
Mulighetsstudie	8
Bygninger og infrastruktur	8
Geitmyra som læringsarena	9
Geitmyra for publikum	12
Prosjekteksempel – utvikling av Geitmyra	16
Prosjektsøknad fra Geitmyra matkultursenter	18
Oppsummering	19

Om Geitmyra

Geitmyra skolehage er et ca 40 daa stort skole- og parselhageområde sentralt i Oslo. Området ligger helt nordøst i bydel St. Hanshaugen, i grensen mot Bydel Sagene. Arealet er en stor trekant, avgrenset av Kierschowsgate i nord, Griffenfeldtsgate i syd og Uelandsgate i øst. Hele skolehageområdet er inngjerdet med et høyt gjerde og har 3 adkomster. Områdets offisielle åpningstider er hverdager fra kl 9-16 og av og til i helgene i forbindelse med arrangementer. Hele eiendommen eies av Oslo kommune. Arealet ble forvaltet av Utdanningsetaten (UDE) fra 1909 og frem til Bymiljøetaten overtok forvaltningsansvaret for Geitmyra 1.1.2013. Dette innebærer i enkelte trekk at Bymiljøetaten per i dag har ansvaret for infrastruktur, bygningsmasse og drift av fellesarealer og grøntanlegg. Skolehagetilbudet og de kommunale dyrkningsfeltene på Geitmyra driftes fortsatt av Utdanningsetaten.

Alle skoler får i dag tilbud om å besøke Geitmyra i løpet av skoleåret. 18 skoler benytter skolehagen aktivt ved at de dyrker egne felt. Utover dette danner skolehagens demonstrasjonsfelt rammer rundt undervisningen som tilbys de øvrige skolene.

Geitmyra matkultursenter er en privat stiftelse som har etablert seg på Geitmyra hovedgård som ligger inne på Nordre gravlund område. Matkultursenteret har drevet et tilbud i 5 år hvor undervisning til skoleelever er en viktig del av deres virksomhet. Kommunen har kjøpt tjenester av Geitmyra matkultursenter som et supplement til skolehagen.

Sakshistorikk og pågående prosjekter

Prinsipper for bruk av Geitmyra har tidligere vært gjenstand for bystyrebehandling. Det ble fattet et bystyrevedtak i 2005 som fortsatt gjør seg gjeldende for dagens bruk av Geitmyra. Bystyresaken gjaldt prinsipper for fremtidig bruk av området, og ble tatt til orientering av bystyret. Området ble anbefalt fortsatt benyttet som skolehage. Det skulle arbeides videre med å forbedre utnyttelsen av områdets potensial. Det ble i saken lagt opp til at skolehagedriften kunne suppleres med parselldyrking for privatpersoner og organisasjoner, ved ledig kapasitet innenfor skolehagens område. Organisasjoner skulle prioriteres foran enkeltpersoner ved tildeling av parseller. Barn og

unge ble spesielt vektlagt. Det ble også pekt på mulighetene for at området kunne bli mer tilgjengelig, samt muligheten for å etablere en barnebondegård. I 2005 var det også aktuelt å vurdere deler av området til barnehage eller gravlund, og dette ble også behandlet i bystyresaken. Dette anses ikke lenger relevant for utviklingen av Geitmyra per i dag.

Det sittende byrådet i Oslo la i oktober 2015 fram en erklæring for det nye byrådet «plattform for byrådssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti i Oslo 2015 – 2019.» Av relevante satsningsfelt som er beskrevet i erklæringen er følgende to aktuelle å referere med tanke på den videre utviklingen av Geitmyra. Byrådet vil: «At alle grunnskoler i Oslo skal få mulighet til å bruke skolehager» og «Ha en storstilt satsing på urban dyrkning og dyrkekasser i hele byen.»

Parallellt med utarbeidelse av mulighetsstudien er det startet et arbeid med et «byøkologisk innovasjonsenter». Plan- og bygningsetaten har ansvar for utredningsarbeidet. Senteret skal være et ressurs-, informasjons- og involveringssenter. En av kjerneaktivitetene i senteret kan være å tilby kurs og kompetanseheving innen urban naturbruk/ byøkologi, rettet mot innbyggere i Oslo. Det er aktuelt å koordinere eventuelle tiltak.

Skolehagen som læringsarena

Opprettelsen av skolehagene i Norge tidlig på 1900- tallet var sterkt inspirert av skolehagebevegelsen i Europa og i England sist på 1800- tallet. Utgangspunktet var en pedagogisk målsetning om å gi bybarn kunnskap om planter og praktisk hagearbeid. I dag ser Utdanningsetaten et potensiale i å øke bruken av skolehagene. De ønsker at Geitmyra bør videreutvikles til å fungere som en praktisk og tverrfaglig læringsarena og som et kompetansesenter for øvrige skolehager i byen. Skolehagene kan være gode læringsarenaer for barn og unge hvor elevene kan utvikle grunnleggende akademiske og praktiske ferdigheter, og få utnyttet sitt læringspotensial. Geitmyra skolehage kan spille en viktig rolle i denne sammenhengen, som den største av byens 26 skolehager. Målsettingen er, som nevnt ovenfor, at alle elever i Osloskolen deltar i skolehageundervisning i løpet av grunnskolen som en del av den ordinære opplæringen. En utvikling av Geitmyra kan forankres i følgende læringsmål:

I den generelle delen til læreplanen under *Det miljømedvitne mennesket* står det skrevet at:
"Opplæringa må følgjeleg gi brei kunnskap om samanhengane i naturen og om samspelet mellom menneske og natur. Undervisninga må kople kunnskap om stoff, krefter og arter i naturen med innsikt i korleis sosial organisering og teknologi både løyser problem og verkar inn på biosfæren. Ho må eggje trongen hos dei unge til å forstå prosessane i naturen. "

Undervisning i skolehager vil ha forankring i læreplanene og kunne knyttets opp til kompetansemål i en rekke fag. Aktuelle fag vil bl.a. være naturfag, mat og helse, samfunnsfag, matematikk og fysisk aktivitet. Skolehager vil fungere som en praktisk arena for læring. Elever vil få erfaring med dyrking, kompostering og kretsløp samt lære om prosessen fra "jord til bord". Gjennom praktisk erfaring i naturbruk vil elevene kunne utvikle økt forståelse og interesse for natur- og miljøvernarbeid. Geitmyra som en praktisk læringsarena vil kunne bidra til økt teoretisk forståelse.

Integrert og forsterket språkopplæring

Skolehagen som læringsarena vil kunne legge til rette for praktiske samhandlingssituasjoner som bidrar til å stimulere språkopplæringen. Osloskolen har ca. 40 % elever med minoritetsspråklig bakgrunn. Mange av disse har svake norskspråklige ferdigheter. Det tradisjonelle klasserommet har begrensninger som språklæringsmiljø, men skolehagen vil kunne være en godt egnet arena til språkopplæring i naturlige omgivelser. Når opplæringen skjer ute i naturlige omgivelser i sammenheng med noe de gjør, vil elevene kunne få felles erfaringer og opplevelser som det kan knyttes både kjente og ukjente ord og begreper.

Aktivitetsskolen

Aktivitetsskolene i Oslo (AKS) skal være en alternativ læringsarena som bygger opp under læringsmålene på skolen. AKS har en egen rammeplan som regulerer innholdet i tilbudet. Ifølge rammeplan, skal skolene gjennomføre aktiviteter innen ulike målområder, deriblant "natur, teknikk og miljø" og "mat og helse". Skolehagene passer godt til aktiviteter knyttet til disse målområdene.

Folkehelseplanen peker på barn og unge er spesielt prioritert i denne perioden (2013-2016). Opplæring og bevisstgjøring rundt mat i barnehage og skole kan gi barn et sunt forhold til mat og kosthold, og dermed påvirke helse og matvalg senere i livet. Skolehagene er en naturlig arena for å gi barn og unge kunnskap om mat og jord og få lov til å prøve og lære om noe viktig. Også hos barnehagebarn er det et stort potensial. Dyrking i barnehage er med å etablere sunne matvaner, gjøre barn nysgjerrig på nye smaker, og får forståelse for prosessen av hvordan mat blir til.

Om urbant landbruk i Oslo

På 1980- tallet ble skolenes aktivitet og engasjement på Geitmyra kraftig satt tilbake. For å holde området dyrkingsarealer i hevd ble mange Geitmyras parseller leid ut til private som ønsket en hage- og dyrkningsfelt i byen. Dette miljøet har utviklet seg over tid og i dag er Geitmyras brukere en mangfoldig gruppe, og representerer en av de mest sentrale areaene for urban dyrking i Oslo.

Engasjementet for dyrking og kvalitetsmat i Oslo er stort og økende, og her er Geitmyra sentral. Folk dyrker i private hager, skolehager, parsellhager, kolonihager, balkonger, takhager og bakgårder rundt i Oslo, og produserer frukt, bær og grønnsaker. Noen har også husdyr som høner, kaniner og bier. I Oslo vil alt dyrkingen bringer med seg-, i form av miljø, helse, vakker by, sosialt samvær, integrering, sunn mat, kunnskap om hvordan mat blir til osv., være like viktig for den enkelte som produksjonen av mat. Det er også et stort potensial for at dyrking kan øke, både i aktivitet og mengden mat som produseres i byen.

Aktører som skal drive med urbant landbruk trenger to ting:

- å vite hvordan det gjøres
- å ha et sted å gjøre det.

Geitmyra kan utvikles til å bygge opp under begge disse behovene. Potensielt sett kan Geitmyra være et sted å dyrke for flere enn de som har tilgang på dyrkningsfelt i dag, parallelt med at det kan utvikles som et sted for å hente kunnskap, inspirasjon og ideer til hvordan du kan drive dyrking der du bor.

Med henvisning til «Landbruk i byen», forslag til landbruksmelding for Oslo, kan en arena for kunnskap og inspirasjon deles inn i følgende tre kategorier:

- Gården som møteplass mellom bønder og forbruker. Eksempelvis besøksgårder og andelslandbruk hvor man kommer både nærmere gårdsdriften, kanskje grave litt i jorda, og ta med seg mat hjem.
- Møteplasser mellom bønder og forbruker- i byen: Noen restauranter, Mathallen og Bondens marked er eksempler på dette. Oslo kooperativ, en organisasjon som driver direktesalg av grønnsaker fra bonden til sine medlemmer, er et annet eksempel.
- Møteplasser for urbane dyrkere: Parselhager, skolehager, diverse sammenslutninger og interesseorganisasjoner.

Det er det viktig at Oslos innbyggere har tilgang et variert rekreasjonstilbud. Det er stor variasjon i levekårene og helsetilstanden i befolkningen i Oslo. Disse utfordringene gjelder flere forhold, blant annet fysisk aktivitet og psykisk helse. Basert på ventelister på parselhager, engasjement rundt prosjekter osv. vet vi at mange ønsker seg et rekreasjonstilbud som kan kategoriseres under det urbane landbruket.

Medvirkning

Om workshop

Med overnevnte tematiske avgrensning for mulighetsstudien inviterte Bymiljøetaten interessenter til en workshop med den hensikt å forankre det videre utredningsarbeidet i erfaringene og ønskene til de som bruker og engasjerer seg i området.

Figur 1 Gruppearbeid

Invitasjon til workshop ble sendt til følgende interessent- og aktørgrupper; frivillige organisasjoner som er tilknyttet Geitmyra i dag, Geitmyra matkultursenter (privat stiftelse), organisasjoner med en

fagprofil innen skolehage og urbant landbruk, aktuelle skole- og barnehagelærere, aktuelle etater og bydeler i Oslo kommune. Bymiljøetaten og Utdanningsetaten bidro med egne fagpersoner, bl.a. med kunnskaper/erfaring innen pedagogikk, uteundervisning, parkforvaltning og planlegging. Det var høy deltagelse blant de frivillige organisasjonene som var tilknyttet Geitmyra. Det var lav deltagelse fra lærere og barnehager, samt kommunale etater og bydeler.

Som et supplement til workshopens forhåndsplanlagte tema og spørsmål, fikk deltagerne mulighet for å sende inn utdypende skriftlige innspill. Dokumentasjon fra workshop og deltagerens innspill er vedlagt mulighetsstudien (vedlegg 2 og 4).

Deltagerne jobbet i grupper med sine innspill til mulighetsstudien. Bordene var forhåndsinddelt under tre hovedoverskrifter: «Læring for barn og unge», «Urban dyrkning for folk i Oslo» og «Ressurssenter for skolehage og frivillige». Hver enkelt fikk muligheten til å plasseres seg slik at de fikk brukt sin fagkompetanse/tilknytning best.

Innspillene som kom i forbindelse med workshopen var av ulik karakter. Mange var opptatt av de mulighetene økt bemanning vil kunne gi på Geitmyra og at stedet bør gjøres tilgjengelig for flere folk enn i dag. Mange hadde også en oppfatning om at bygninger og anlegg var i dårlig forfatning og trenger rehabilitering. Flere av innspillene var beskrivelse av konsepter for utviklingen av Geitmyra, av typen «inkludere huset på hjørnet» og «ressurssenter for skoler og lærere», innspill som favner flere ulike tiltak. Det kom opp mange forslag til enkelttiltak, av typen «akebakke» og «blomstereng».

Basert på innspillene og diskusjonen i workshopen, og påfølgende bearbeidelse av materialet, ble det gjort følgende sortering av innspillene for utviklingen av Geitmyra;

- Øke bemanning og pedagogiske ressurser; nytt undervisningsopplegg, veiledning til lærere, kommunikasjon/ markedsføring av skolehagetilbud, opplegg for sommerskole og tilsvarende tilbud, oppsøkende virksomhet/ tilbud til andre skolehager, kursvirksomhet
- Læring ute; demonstrasjonsfelt, kompost, temahager, skilting og informasjon i undervisningssammenheng, utstillinger, dyrking i drivhus og drivbenker, frukthage, produksjon (honing, eplejuice etc.), eksperimenter
- Besøksdrivhus/ undervisningslokale; Undervisningsrom, kjøkken, drivhus tilpasset skoleklasser, multimedia, toalettfasiliteter
- Dyr; tilrettelegging bier og høns, eventuelt økt dyrehold (sauer, geiter, kaniner, gris)
- Kafé, salgsmuligheter og kurslokaler; søndagskafé, kursvirksomhet, møtelokaler, salg av råvarer
- Utendørs undervisning og arrangementer; samling i større grupper (klasser og arrangementer), utescene, utekino, amfi (tak)

- Bedre tilgjengelighet for publikum: tydeligere og bedre inngangspartier, skilting, gjerder, utvidede åpningstider. Benker, bord, lek og belysning. Vinteraktiviteter. Læring for alle besøkende
- Parsellområder: flere parseller og pallekarmer, andelsparseller/ fellesparseller, rom for initiativer og sosialt entreprenørskap, arbeidstrening
- Triveligere gårdstun og fellesområder: flytte kompostområde, bruk av dam, naturlig frilek, separere driftssone fra dyrknings- og fellesarealer

Mulighetsstudie

Med bakgrunn i bestillingen fra Byrådsavdeling for miljø og samferdsel, innspillene fra workshopen, tidligere mulighetsstudier og en byggteknisk rapport, har Bymiljøetaten kommet frem til følgende «muligheter» for utviklingen av Geitmyra:

Bygninger og infrastruktur

Bymiljøetaten har utarbeidet en byggteknisk gjennomgang (vedlegg 3) som beskriver status på dagens bygningsmasse på Geitmyra. Til sammen 20 større og mindre bygg/uthus/ boder på eiendommen ble besiktiget. Generelt er disse i dårlig forfatning. Mange av bygningene er plassert rett på marken, og preges av skjevheter-, og har råteskader, spesielt i bunnsvillene. De fleste av de besiktigede byggene fungerer som redskapsboder og lager for de ulike dyrkningsfeltene, og anbefalingen i den byggtekniske rapporten bør sees i denne sammenhengen. Kanskje vil det være tilstrekkelig å utbedre noen av byggene med enkle tiltak sett i sammenheng med dagens bruk av denne bygningsmassen. Noe av infrastrukturen bør skiftes ut og oppgraderes, dette gjelder vanningsanlegg og gjerde og hekk. I tillegg er utstyrsparken utslitt og bør oppgraderes.

Nye undervisningsrom

Sentrale bygg for skolehagevirksomheten, som drivhus og kontor/ møtebygg (undervisningsrom), anbefales erstattet av nye bygg i den byggtekniske gjennomgangen. Med henblikk på intensjonen om økt bruk av skolehagen anbefales det som et minimum at disse byggene erstattes av ny og tidsriktig bebyggelse.

For å få til økt bruk fra skoler er det to sentrale behov som må dekkes; økt bemanning og bedre undervisningsrom. I dag har skolehagen et stort demonstrasjonsfelt og egne felt som skoler selv disponerer til dyrkning, samt et utekjøkken. Dette er de viktigste rammene rundt undervisningstilbudet som gis, og undervisningen foregår kun utendørs.

Det er mulighet for å drive noe innendørs undervisning i dag i et rom med plass til ca. 15 elever, men bygget har et eldre kjøkken og gammelt og utdatert teknisk anlegg. Fra Utdanningsetatens side er et større og bedre undervisningsrom spesielt viktig for å kunne forvente en økt bruk av skolehagen. De mener at et godt undervisningsrom vil øke mulighetene på stedet betraktelig. Det vil gjøre det mulig å gjennomføre undervisning i klasserom vekselvis med undervisning i skolehagens utearealer. Toalettfasilitetene som skolene benytter i dag er også i dårlig forfatning, og disse bør også oppgraderes parallelt.

Dersom også bemanningen på skolehagen skal økes vil det være ytterligere behov for ny bygningsmasse som for nødvendige fasiliteter for et økt antall ansatte i skolehagen (toalett, garderobe, kjøkken og kontor).

Geitmyra som læringsarena

Som nevnt er det demonstrasjonsfelt, skolens egne dyrkningsfelt og utekjøkken som i dag danner rammene for hvordan utearealene benyttes i undervisningssammenheng. Rapporten fra workshopen viser et mangfold av aktivitetsmuligheter som kan utvikles. Utvikling av utearealene bør inngå i en helhetlig plan for en bedre læringsarena og bør utarbeides av landskapsarkitekt i samarbeid med pedagog som har inngående kjennskap til læreplanen, slik at tiltakene blir mest mulig relevante. Nedenfor beskrives noen muligheter;

Demonstrasjonsfelt/ temahager/ merking av epletrær

Demonstrasjonsfeltene på Geitmyra er kjernen av undervisningstilbudet og viser et bredt utvalg av tradisjonelle norske nyttevekster. Barna får mulighet til å tittle på plantene, gå mellom rekkene, ta på, rakse opp fra jorda og smake på. Demonstrasjonsfeltene har et potensial til å utvikles for bedre tilrettelegging for å samle grupper av elever rundt feltene. Feltene kan systematisere etter relevans i læreplanen, det kan opprettes temahager og tilrettelegges bedre med skilt og informasjon om plantene.

Demonstrasjonsfeltene gjør det mulig for skoler uten kapasitet eller mulighet til egen dyrkning å få opplæring i dyrkning. Det kan også være aktuelt å opprette demonstrasjonsfelt for demonstrasjon av hvordan andre skolehager kan dyrke sine felt.

Figur 2 Klassisk oppbygning av demonstrasjonsfelt med samlingsfelt

Drivhus og benker

I dag er det to drivhus på Geitmyra som er i bruk. I et drivhus jobber man primært med å så, prikle og potte om planter som senere kan settes ut i pallekarmer og i jorda. I tillegg kan drivhus brukes til innendørs dyrking av mer varmekrevende vekster som tomater, chili og agurker. Drivhusene på Geitmyra brukes til oppal av planter som plantes på Geitmyra eller blir delt ut til andre skolehager og barnehager.

Begge drivhusene som er i bruk på Geitmyra i dag er i dårlig forfatning, og ingen av dem gir mulighet for å samle en hel klasse innendørs. Som et supplement til demonstrasjonsfelt bør det være mulig å

samle en klasse i drivhuset rundt demonstrasjon av drivhusplanter, oppal og dyrkningsmetoder. Et alternativ er å sette opp drivbenker slik at denne undervisningen kan foregå utendørs.

Besøkscenter

Slik utearenaen for læring fungerer i dag er det stort behov for veiledning eller kompetanse hos lærerne for at de skal kunne få utbytte av området som læringsarena. I dag har Geitmyra begrenset med skiltinformasjon til læring og hjelp i undervisningssammenheng. Det er plassert infoskilt til publikum ved inngangspartiet med noe informasjon om området. Inne på Geitmyra er det flere skilt som barna selv har laget.

En mulighet er å opprette et felles undervisning/ besøkscenter-/ rom. Dette rommet kan etableres med plansjer og opplegg henvendt mot barn, med tema som reflekteres i læreplanen og knytter seg mot mat og matproduksjon/ - kultur. Dette kan fungere som en «mottaksskranke» for å betjene lærere og elever, men også være et ressurscenter for lærere og elever som er tilknyttet andre skolehager i Oslo. Senteret kan også inneholde info om historien til Geitmyra, som er mer rettet mot publikum. Et slikt besøkscenter/ - rom bør være relevant både i undervisning og som et åpent læringscenter til publikum. Det bør vurderes å etablere et slikt senter i det røde huset ved hovedinngangen på hjørnet ved krysset Kiershows gate x Uelands gate. Et tilsvarende senter er bl.a. etablert i forbindelse med Ekeberg skulpturpark.

Et slikt senter kan også opprettes utendørs, ved at det settes opp plansjer med informasjon rundt et område tilrettelagt med benker etc.

Andre aktuelle enkle tilrettelegginger i utearealene er demonstrasjon av kompost og fruktpressing. Demonstrasjon av råmateriale til kompostlegging, demonstrasjon av måleutstyr, -teknikk og bruk i praksis er aktuelt. Ved fruktpressing kan høsting, demonstrasjon av utstyr og smaking på epleaft være aktuelt. Det bør også finnes åpne arealer med plass til å demonstrere eksperimenter, snekre (sløyd), eller andre typer av egendefinerte undervisningsopplegg.

Dyr og læring

I dag drives det begrenset husdyrhold på Geitmyra. Geitmyra birøkerlag og Geitmyra hønselag driver med bier og høns. Det er også mulig å se for seg økt dyrehold på Geitmyra, utover bier og høns, med fokus på de tradisjonelle norske gårdsdyrene. I dag har Bymiljøetaten ansvaret for gårdsdriften på Bogstad besøksgård og har ansatt en formidler, som har ansvar for undervisningsopplegget. Ved å etablere et tilbud på Geitmyra i kommunal regi kan en utnytte synergier hva gjelder mannskapsressurser, kunnskapsdeling mellom ansatte som driver undervisning i gårdsdrift og samarbeid om husdyr. Det kan bl.a. være aktuelt å transportere dyr fra Bogstad og Lindeberg til Geitmyra i sommersesongen. Alternativt kan det etableres husdyrrom på Geitmyra etter modell av Kampen økologiske barnebondegård, som vil gi et utvidet tilbud også utover sommersesongen. Husdyrhold kan gjøre området til et spennende rekreasjonsområde for barn og unge i nærmiljøet.

Figur 3 Halden bigård

Figur 4 Lam på Bogstad

Som et supplement kan man oppgradere dagens dyrehold til å bli mer relevant for læring. Geitmyra birøkterlag har 5 bikuber som står relativt skjult, men som benyttes i noe grad av Geitmyra matkultursenter i undervisning. Tilbudet er ikke tilrettelagt for læring. Bier har et spennende potensial i undervisningssammenheng og kan enkelt oppgraderes til en læringsarena. Inspirert av Halden bigård kan det etableres en bigård, der barn kan se inn i bikuben, og se når biene kommer med pollen. I tillegg kan demonstrasjon av utstyr, slynging og smaking av honning være aktuelt.

Økt bemanning for skolehagen.

I dag drives det kommunale skolehagetilbudet av én ansatt i Utdanningsetaten som fungerer som leder for Oslo kommunale skolehager, og som både har ansvar for dem daglig driften av området og det pedagogiske tilbudet på Geitmyra. Alle de ovennevnte tiltakene vil kreve økt bemanning, og kan ikke sees isolert. I tillegg er læreres manglende kompetanse knyttet til bruk

av skolehage som læringsarena i seg selv til hinder for økt bruk. For å øke bruken av skolehagen for flere skoler, er det stort behov for økt veiledning til lærere og pedagogisk personell.

Det bør utarbeides ulike skolefaglige undervisningsopplegg innenfor aktuelle fag der aktivitetene knyttes opp mot læreplanenes kompetansemål. Det vil være en fordel om undervisningsoppleggene er lett tilgjengelige og digitale. Et mest mulig tilrettelagt tilbud av et kvalifisert personell ved skolehagen vil kunne øke bruken av Geitmyra. Det vil kreve mer bemanning, spesielt pedagogisk. Ved mer bemanning ved Geitmyra vil ressurser fra Geitmyra i større grad enn i dag kunne bidra til økt bruk av alle skolehagene i Oslo. Det er en fordel at denne kompetansen knyttet til faglig og pedagogisk bruk av skolehagene i Oslo er samlet på ett sted. De ansatte bør også kunne stå for arrangering av kurs for lærere og ansatte i Aktivitetsskolen og i sommerskolen.

Geitmyra for publikum

Som det fremkommer av bestillingen oppleves Geitmyra i dag lite tilgjengelig for besøkende. Dette er bl.a grunnet det høye gjerde/ vegetasjonsbeltet som omringer området, men også fordi området virker fremmed når du kommer inn. Området virker «forbudt» for små barn (ikke ta på, ikke røre) og det oppleves usikkert hvor du kan slå deg ned/ drikke kaffen din/ grille. Det er registrert økt bruk av Geitmyra for publikum de siste årene som også oppholder seg inne på området, griller etc, men området er lite tilrettelagt for en slik bruk.

Fellesområde

Figur 5 Eksempel på skille mellom «privat» og offentlig

En mulighet kan være å etablere et tydeligere fellesområde enn det som eksisterer i dag, og som tilrettelegges for mer intensiv bruk enn de øvrige områdene. Fellesområdet utformes på en slik måte at det oppleves inviterende og tilgjengelig for alle, ved at det skiller seg tydelig fra de private/ halvprivate dyrkningsområdene. På fellesområdet tilrettelegges det med bord, stoler og grillplasser, og det er åpent for ballspill og lek.

Aktivitetene det tilrettelegges for på fellesområdet kan gi muligheter for etablering av en møteplass, enten mellom bonde og

forbruker ved at det hentes inspirasjon fra besøksgårdskonseptet, og/ eller en møteplass mellom urbane dyrkningsinteresserte for kompetanse og erfaringsutveksling.

Figur 6 Prinzessinnengarten, Berlin

Figur 7 Rosendals tradgård, Stockholm

I fellesområdet er det aktuelt med demonstrasjon av balkongkasse- eller vinduskarmdyrking, dyrking på pallekasser, men også salg av råvarer. Opphøyde dyrkningsfelt gir mer rom for å ta på, gå mellom, inspisere og er mer fleksibelt i en slik sammenheng, det bør også kunne dyrkes vekster som folk kan forsyne seg av (bringebær, rabarbra, kirsebær).

Dersom det blir økt husdyrhold bør dyrene også berike fellesområdet, og gjøre området attraktivt for småbarnsfamilier i nærmiljøet i helger og på kveldstid. I løpet av workshopen var det flere som ønsket en kafé på området, og det bør vurderes om dette er noe som er aktuelt å legge til rette for. Etter inspirasjon fra Rosendal tredgård, kan drivhus benyttes til uteservering.

Figur 8 Rosendals tradgård, Stockholm

Fellesområdet bør også etableres med gode muligheter for arrangementer. Det drives allerede i dag flere typer arrangementer (Bønder i by-n, etc), og dette gjør Geitmyra aktuelt å besøke for flere. En bedre utescene/ amfi , opplegg for utekino, amfi med tak i tilfelle dårlig vær etc kan være aktuelt.

Gjerder og porter

Tidligere mulighetsstudier har tatt for seg gjerdebruk på Geitmyra. Området har tre innganger – en på hvert hjørne. Geitmyra er inngjerdet med flettverksgjerde med piggråd på toppen. Hovedporten er åpen fra 09- 16 på hverdag og ved arrangementer i helgene. Spesielt er porten fra Griffenfeldts gate x Uelandsgate svært lite synlig. Her er det stort potensiale for å bedre tilgjengeligheten med enkle tiltak.

Tidligere mulighetsstudier viser flytting av gjerder, slik at deler av Geitmyra blir åpent mot de tilstøtende veiene for å gjøre friområdet mer inviterende og tilgjengelig hele døgnet. Det kan eksempelvis være aktuelt å inkludere «fellesområdet» i en åpen løsning fra Griffenfeldts gate x Uelandsgate, eksempelvis å gjøre det røde bygget på hjørnet tilgjengelig med et besøkssenter, mens resten av Geitmyra er inngjerdet. Som et minimum bør inngangspartiene gis en ny og inviterende utforming. Det vises til tidligere mulighetsstudier der ulike plasseringer og utforminger av gjerde, samt utforming av porter er grundig utredet.

Parseller

I dag er det 150 private parseller som organiseres av «Geitmyra parsellhagelag». Areal leies ut til ca. 140 privatpersoner/ familier og ni barnehager. I tillegg har Omstilling Sagene, Utviklingssenteret i Bydel Sagene, OIKOS og andre organisasjoner tilgang på noen parseller. Parselantene på Geitmyra besøker gjerne Geitmyra til andre tider enn skoler og institusjoner, og de er viktige for driften av arealet. De bidrar til at området kan være åpent på kveldstid, da deres tilstedeværelse bidrar til sosial kontroll. Med sosial kontroll menes den uformelle kontrollen vi utøver på våre medmennesker ved å være i nærheten og ved å misbillige uønsket og oppmuntre ønsket sosial oppførsel.

Figur 9 Lilla viser private parsellområder

Å leie et lite jordstykke på Geitmyra er åpent for alle i dag, men ventetiden for å få en privat parsell har de siste årene ligget på 4-5 år. Parselleie er for tiden på kr 400,- der 300,- går til kommunen og 100,- til parsellhagelaget.

Geitmyra er Bymiljøetatens forvaltningsområde, og i den sammenheng er det muligheter for å endre premisene for tildeling av parseller, slik at flere gis mulighet til å drive med dyrkning på disse feltene på Geitmyra.

De lange ventelistene vitner om dyrkingsinteresse i befolkningen, men også om et ønske om å ha

parsell akkurat her, siden Geitmyra ligger såpass sentralt og tilbyr helt unike stedskvaliteter som ikke finnes andre steder i Oslo. «Å gjøre området mer åpent for publikum generelt» er en del av bestillingen på mulighetsstudien. Flere parselanter på Geitmyra vil både gi et økt tilbud til de dyrkingsinteresserte i Oslo, samt gjøre Geitmyra mer tilgjengelig for øvrig publikum på kveldstid.

Det følgende er forslag til hvordan Geitmyra i større grad kan gi et tilbud til flere som ønsker å dyrke selv:

- Prioritere grupper/sosiale prosjekter/sosialt entreprenørskap osv. foran privatpersoner ved tildeling av parsell
- Dele opp parsellene i mindre deler eller innvilge én parsell til flere personer
- Sette opp kurs for parselanter på venteliste og ha evt. egne dyrkingsfelt kursdeltagerne eller andre kan følge gjennom sesongen.
- Skape en modell på parsellhagen etter andelslandbruk. (Ansvaret fordeles mellom flere, mindre forpliktende, og man har et fast sted å besøke).
- Parselanter må i større grad bidra til felleskapet. (Eksempler kan være: skilt om hva som dyrkes på parsellen, vise fram sin parsell ved omvisning osv.)
- Søknadsprosess knyttet til tildeling av parsell, parsellene kan for eksempel ha tema fra ulike land eller andre tider.

Ved å prioritere på måter beskrevet over åpnes hagen for flere brukere. Tiltakene krever i varierende grad oppfølging fra kommunens side (Bymiljøetaten). Dersom det stilles økte krav til parselanter på

Geitmyra, bør det samtidig være andre steder i Oslo det kan være mulig å dyrke sin parsell uten den type forpliktelser.

Prosjekteksempel – utvikling av Geitmyra

Nedenfor er et eksempel på hvordan Geitmyra kan utvikles med tanke på økt bruk og et større mangfold av aktiviteter. Det er viktig å understreke at forslaget kun er en skjematisk skisse. Innenfor den begrensede tidsrammen for oppdraget har det ikke vært mulig å gå lengre i å drøfte alternativer. Ny bygningsmasse må også vurderes nøye med tanke på plassering, høyder, volumer etc. Som omtalt ovenfor er det ønskelig at det lages en helhetlig plan for utearealene i dialog med en pedagog. Uansett ambisjonsnivå vil det måtte forventes ytterligere utredninger/ prosjektering. En av de viktigste vurderingene som må gjøres før en kan bestemme videre prosjektarbeid er i hvilken grad man ønsker at mer undervisning skal foregå inne, eller om man vil konsentrere seg om å tilrettelegge utearealene bedre. Både læring i egne undervisningsrom, i besøkscenter og i drivhus kan tilrettelegges for både inne og ute.

Skisse av prosjekteksempelen som stikkordsmessig er beskrevet nedenfor finnes i lite format på neste side, men ligger også i fullt format som vedlegg til mulighetsstudien (vedlegg 1).

Beskrivelse av prosjekteksempel

«Tunet» preges i dag av driftsaktiviteter. I byggene rundt tunet ligger blant annet verksted, lager (redskaper, maskiner) og ansatterom. Det lagres mye materialer på tunet, og bygningene har ingen aktivitet som henvender seg mot de besøkende.

Forslaget er at det opprettes et tydelig fellesområde (lys rød) sentralt i skolehagen, med et åpent aktivitetstun. Driftsområdet etableres på nedsiden av «tunet». Her kan man opprette et godt komposteringsanlegg, og etablere en ny avkjørsel direkte fra Uelands gate.

«Aktivitetstunet» kan da være åpent, med gressplen, vegetasjon, mulighet for ballspill og lek, mulighet for arrangementer (størm etc) salgsboder, uteservering etc. Det tilrettelegges med høy standard i materialer og installasjoner.

I fellesområdet etableres demonstrasjonsfelt, amfi, bier, høns, stoler, benker. etc.

Det settes opp et nytt hovedbygg ved at to av dagens bygg, som er i dårlig forfatning, rives. Hovedbygget har bl.a plass til undervisningsrom, lager, toaletter, kjøkken. I bygget er det en kjelleretasje som henvendes mot driftsområde, og 1. etg med undervisningsrom, kjøkken, toaletter som henvendes ut mot tunet.

Det opprettes et nytt produksjons- og besøksdrivhus for planteproduksjon. Dimensjoneres for plass til en hel klasse samtidig. Kan evt bygges sammen med et kjøkken- og toalettbygg.

Det opprettes høy standard på demonstrasjonsfelt. Disse tilrettelegges bedre for bruk i undervisningssammenheng, og tilrettelegges for læring.

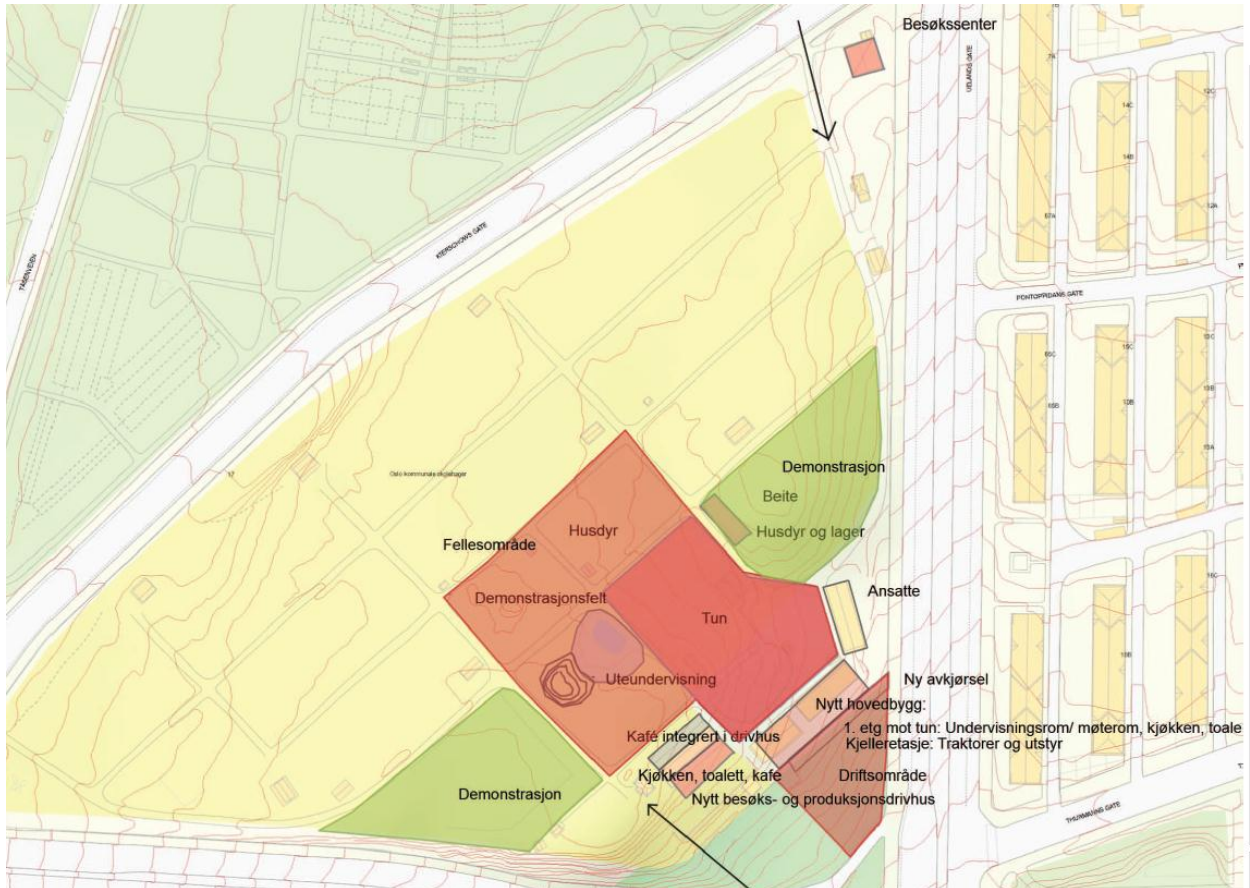
Parsellområdene deles etter ny modell slik at de gjøres tilgjengelig for flere.

Det røde huset på hjørnet overføres fra Boligbygg til Bymiljøetaten og det etableres et besøkscenter for skoleelever og publikum.

Det etableres et «uteklasserom» for uteundervisning som også kan benyttes som scene / amfi.

Det åpnes for økt dyrehold på Geitmyra. Det settes opp en ny driftsbygning med åpne husdyrrom med inngang fra tunet for sau, geit eller gris.

Det gis mulighet til å legge til rette for kafédrift. Originalt drivhus kan forsøksvis benyttes til uteservering.

Figur 10 Utsnitt av prosjektskisse

Prosjektsøknad fra Geitmyra matkultursenter

I brevet fra Byrådsavdeling for miljø og samferdsel er det bedt om en faglig vurdering av Geitmyra matkultursenters prosjektsøknad.

Prosjektsøknaden som Bymiljøetaten har fått oversendt er egentlig to typer søknader. Det søkes om å få sette opp et nytt bygg på kommunal grunn med privat finansiering, og det søkes Oslo kommune om støtte til gjennomføringen av resten av prosjektet «Geitmyra Byhage», som innebærer en rekke mindre endringer og utbedringer i skolehagen.

Geitmyra matkultursenter har fått bevilget 3,5 millioner kroner fra Sparebankstiftelsen til å bygge et besøksdrivhus. Dette er en del av et helhetsprosjektet «Geitmyra Byhage». Besøksdrivhuset er beskrevet som «et drivhus med to undervisningsrom». Størrelsen tilsvarer omtrent grunnflaten til to av de eksisterende drivhusene på Geitmyra. Søknaden er fleksibel, og det åpnes for andre muligheter for plassering av undervisningsrom. Når det kommer til de bygningsmessige tiltakene er disse i hovedtrekk i tråd med det mulighetsstudien viser det er behov for på Geitmyra, selv om man kan diskutere om rom og funksjoner i det foreslåtte besøksdrivhuset skal plasseres annerledes.

Følgende prinsipielle spørsmål reises før en kan ta stilling til oppføring av et nytt bygg med privat finansiering:

- Geitmyra, både grunn og bygningsmasse, er i dag eid og driftet av Oslo kommune, og slik har det vært siden skolehagens opprinnelse. I denne sammenhengen det nødvendig å avklare om man ønsker at Geitmyra i sin helhet fortsatt skal forvaltes av Oslo kommune, uten avtalemessige bindinger til eksterne aktører. Dette gir en økt fleksibilitet for kommune til å forvalte og utvikle området i ønsket retning i fremtiden.
- Utdanningsetaten har en avtale med matkultursenteret om kjøp av undervisningstjenester. Denne avtalen er tidsbegrenset. Matkultursenterets besøksdrivhus er bl.a. begrunnet med den muligheten besøksdrivhuset gir for å kunne tilby flere undervisningsdager til Utdanningsetaten. Alternativt kan man velge at kommunen selv bygger opp et tilsvarende undervisningstilbud, framfor å betale for private tjenester. Dette er et spørsmål av prinsipiell karakter og bør vurderes før man evt. vurderer prosjektsøknaden.

Andre forhold:

- Søknaden representerer ikke et helhetsgrep for bygningsmassen på Geitmyra. Dagens bygningsmasse er i generelt dårlig forfatning, og har et stort vedlikeholdsetterslep. Ved plassering av ny bygningsmasse til undervisningsformål på Geitmyra anbefales det at den totale bygningsmassen vurderes i sin helhet.
- Prosjektet er ikke utarbeidet i samarbeid med den kommunale skolehagen. Framtidig samarbeids-/driftsmodell - privat/ offentlig er ikke beskrevet. Per i dag er samarbeidsklimaet mellom Oslo kommunes skolehager og Geitmyra matkultursenter betent. Før en evt søknad godkjennes bør det forsøkes å finne en modell/ prosjekt som begge parter kan akseptere. En av suksessfaktorene for videre utvikling av Geitmyra er at begge aktørene fortsatt kan drive side om side på Geitmyra.

- «Besøksdrivhuset» (evt. i en bearbejdet form), må enten 1. eies av Geitmyra matkultursenter med avtale om bruk av kommunal grunn, eller 2. overføres som en gave til Oslo kommune, der Oslo kommune eier bygningen. Det siste reiser særskilte spørsmål som må vurderes i forhold til gjeldende regelverk knyttet til mottak av gaver. Begge alternativer trenger øvrig saksbehandling og avtaleforhandlinger.
- Prosjektsøknaden er ikke moden nok til at Bymiljøetaten, som forvalter av grunn, kan ta stilling til det innholdsmessige. Til dette trengs mer prosjektering og dialog. Denne prosessen må også Eiendoms- og byfornyelsesetaten gis mulighet til å delta i.

Del 2 av søknaden er søknad om bevilgning fra Oslo kommune for å gjennomføre en rekke mindre tiltak og utbedringer på Geitmyra. Søknaden har mange gode eksempler på tiltak som vil gjøre Geitmyra til en bedre læringsarena. Hele prosjektområdet er kommunalt eid og i Bymiljøetatens forvaltning. Tilsvarende øvrige parker og friområder i Oslo mener Bymiljøetaten det er naturlig at opparbeidelse av uteområdene på Geitmyra gjøres i egen regi, ved bruk av prosjekt- og fagkompetansen som ligger til Bymiljøetaten. Prosjektet kan gjennomføres i dialog med Utdanningsetaten og Geitmyra matkultursenter, samt øvrige aktører.

Oppsummering

Situasjonen rundt Geitmyra er kompleks. Bymiljøetaten har presentert et mulighetsbilde for hvordan Geitmyra kan bli en bedre læringsarena og en ressurs for det urbane landbruket i Oslo. Det har vært begrenset med ressurser og tid, og mulighetsstudien må leses i denne sammenhengen. Det har ikke vært mulig å komme frem til noen klare anbefalinger om prioriteringer at tiltak innenfor den begrensede tidsrammen, men det er beskrevet noen tanker om hvordan området kan gjøres mer tilgjengelig både for flere skoler, aktivitetsskoler, barnehager og for publikum generelt.